

Zărand, pe Balint la Turda, pe Probu la Aiud, pe Corcheș la Cîmpeni, pe Bucur la Cricău, pe Axinte Sever la Blaj, pe Roman pe Cîmpie, pe Solomon în Hațeg, cu „legioanele” care au stăpînit Ardealul pentru ei și ai lor. Acesta este miezul de foc al înțeleșării văzute de Blaga. Imaginația genială a poetului s-a supus evidenței istorice. Biografia literară a lui Avram Iancu se întîlnește cu documentul.

Replicile piesei sînt ale poetului dramatic. Substanța documentară este a istoricului, care, peste aproape două decenii, va redacta unul dintre cele mai substanțiale studii socio-politice despre Ardeal — *Gîndirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea* (încheiat în jurul anilor 1950), tipărit postum.

Chiar dacă prologul și ultima scenă a piesei trimit în absolut mitologie personalitatea eroului — Iancu este „sosît” și apoi risipit în legendă la vestirea „paserii măiestre” —, concretul istoric își pune pecetea adînc, căci filosoful-poet nu mai închipuie drama lui Zamolxe, imaginația sa nu mai vede pe crestele Carpaților sanctuare mitice, ci coboară într-o vreme certă, purtătoare de acute învățăminte.

De aceea, el cerea, epistolar, actorilor care îi vor întrupa personajele să înțeleagă piesa ca pe o „dramă omenească”, jucată „hotărît, energic, organic”. Vroia

ca actorii să vorbească „omenește”. Costumele să fie „simple, uzate”, deci cît mai aproape de firescul vieții, „fără patos ieftin, fără sentimentalism”. Cadrul scenografic „să se stilizeze în spirit realist”.

Piesa s-a jucat cu succes la Cluj și la București. În anul 1935, s-a reluat și mai tîrziu, dar substanțiala sa reprezentare încă se așteaptă, în acești ani de adevărată, profundă și curată așezare istorică.

Ionuț NICULESCU

Repere: *Lucian Blaga, Opere, vol. 5* (ed. Dorli Blaga), Minerva, 1977; *George Gană, Opera literară a lui Lucian Blaga*, Minerva, 1976; *N. Iorga, Istoria românilor din Ardeal și Ungaria, Buc., 1915*; *Silviu Dragomir, Avram Iancu, ed. a II-a, Ed. Științifică, 1968*; *Avram Iancu — Scrisori, ed. Liviu Maior, Dacia, 1972*; *Bazil Gruiă, Blaga inedit, efigii documentare, I, Dacia, 1981*.

NOTA REDACȚIEI: Deoarece autorul acestui serial nu a încheiat investigarea surselor documentare utilizate de Camil Petrescu, eseuul privind drama Danton va apărea într-unul dintre numerele viitoare ale revistei.

„Rampă”, acum 50 de ani aprilie 1933

De 1 aprilie, gazeta spune un... mare adevăr: să-l privim bine pe actorul Gr. Vasiliu din trupa lui Iancovescu că... nu se știe. Într-adevăr, acest bărbat măruntel, familiarul hipodromului, va trage și „birlicul” de aur al teatrului! ● Camil Petrescu cochetează ca de obicei: „După ce am terminat *Ultima noapte de dragoste...*, am stat trei luni bolnav în pat, iar azi sînt incapabil de orice efort...” În realitate, puțini confrăți îl egalază în efort intelectual.

● La 50 de ani de la premiera *Fintinei Blanduziei*, spectacolul omagial cuprinde pe Ion Manolescu (Horațiu) și Maria Filotti (Neera). În sală, C. Notara, protagonistul premiei absolute, atît de iubit de Alecsandri... ● Conferențieri la postul de radio București — T. Argezi, Ion Pillat, V. Voiculescu, I. Breazu. Să tot pui „galenele” la urechi (dacă nu ai „aparat”...)! ● Societatea Autorilor Dramatici anunță o agapă colegială. Între sprițuri, se vor pune „chestiuni privitoare la interesele societății”. De pe acum se agită nervos barbișonul lui Mihail Sorbul... ● „Ești influențabil?” îl întreabă Ioan Massoff pe Păstorel Teodoreanu. „Am fost influențat de femei și am influențat la rîndul meu pe bărbați”. „La ce lucrezi acum?” „Nu fac nimic și asta-mi ia tot timpul”. ●

Cedînd „repetatelor insistențe”, Tony Bulandra reia *Heidelbergul de altădată*. O piesă din alte vremi, în care Tony e la fel de tînr ca... acum un sfert de veac! ● I. Finteșteanu obține dublura Cetățeanului turmentat în matineu. Pînă la Farfuridi, mai așteptăm... ● Printre premii Societății Scriitorilor: Gala Galaction, Dan Bolta, Radu Boureanu, Pompiliu Constantinescu. ● Întors de la Berlin și Paris, Tănase lucrează „în stil mare” pentru stagiunea... estivală. De la Craiova aduce pe Aurel Munteanu, de la „Alhambra”, pe Silly Vasiliu, pe I. Talianu îl ia soșilor Bulandra... Să sperăm că va ploua numai cu... stele... ● Pînă una-alta, pe terasa Teatrului Național se instalează un grătar de mititei. Actorii fără angajament se întîlnesc în piața teatrului...

I. N.